

ÇEK CUMHURİYETİ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

OCAK 2014

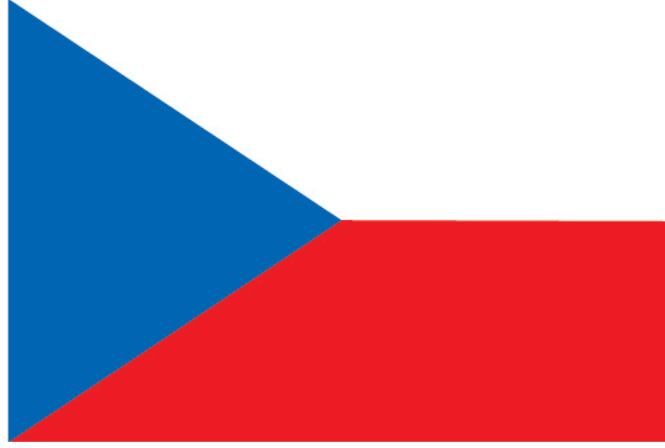
Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ÇEK CUMHURİYETİ	1
1.1. Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler	2
1.2. Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar	2
1.3. Genel Ekonomik Durum	3
1.3.1. Ekonomik Yapı	3
1.3.2. Ormancılık	4
1.3.3. Sanayi	4
1.3.4. Enerji	4
1.3.5. Bankacılık	4
1.3.6. Perakende Sektörü	5
1.4.1. Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar	6
1.4.2. Sektörler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar	7
1.4.3. Yatırımlarda Öncelikli Alanlar	7
1.5. Çek Cumhuriyeti'ndeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)	8
1.6. Çek Cumhuriyeti'nde İş Kurma Mevzuatı	9
1.7. Çek Cumhuriyeti'nde Oturma ve Çalışma İzinleri	9
1.8. Çek Cumhuriyeti'nin Dış Ticareti	10
1.8.1. Çek Cumhuriyeti'nin İhracatında Başlıca Ürünler	10
1.8.2. Çek Cumhuriyeti'nin İthalatında Başlıca Ürünler	12
1.8.3. Çek Cumhuriyeti'nin Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti	13
1.9. Çek Cumhuriyeti'nin Dış Ticaret Politikası ve Vergileri	15
1.9.1. Dış Ticaret Politikası	15
1.9.2. Tarifeler ve Diğer Vergiler	15
1.9.3. Tarife Dışı Engeller	15
1.9.4. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	16
1.10. Çek Cumhuriyeti-Türkiye Dış Ticareti	16
1.11. Çek Cumhuriyeti-Türkiye Arasındaki Anlaşma ve Protokoller	20
1.12. Çek Cumhuriyeti-Türkiye Yatırım İlişkileri	21
1.13. İki Ülke Arasındaki Ticaretle Yaşanan Sorunlar	22
1.14. İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri	22
1.15. Pazar ile İlgili Bilgiler	23
1.15.1. Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları	23
1.15.2. Dağıtım Kanalları	23
1.15.3. Tüketici Tercihleri	24
1.15.4. Reklam ve Promosyon	24
1.15.5. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	24
1.15.6. Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler	24
1.15.7. Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri	25
1.15.8. Kamu İhaleleri	25
1.16. Çek Cumhuriyeti'ne Temizlik Kağıtları İhraç Potansiyelimiz	25
1.17. Çek Cumhuriyeti'ne Mobilya İhraç Potansiyelimiz	26
1.18. Çek Cumhuriyeti'ne Müteahhitlik Hizmetleri İhraç Potansiyelimiz	26
1.19. Ulaştırma Altyapısı	28
1.20. AB Kaynaklı Projeler	28

1.21.Özel Sektör- Kamu İşbirliği	29
1.22.Konut Sektörü	29
1.23.İnşaat Kanunu ve İlgili Diğer Mevzuat	29
1.24.Türk Mütcaahhitlik Firmalarının Faaliyetleri	30
1.25.Firma Sorunları	30
1.26.İşbirliği Olanakları	30
KAYNAKLAR	31

ÇEK CUMHURİYETİ

1.1. Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler									
Resmi Adı	Çek Cumhuriyeti								
Nüfus	10.5 milyon								
Yüzölçümü	78.886 km ²								
Dil	Çekce								
Din	Dini olmayan % 59, Katolik % 26,8, Protestan % 2,1, diğer % 3,3, belirsiz % 8,8								
Başkent	Prag								
Başlıca şehirleri (nüfus)	Prag, Brno, Ostrava, Plzen, Liberec								
Yönetim Şekli	Parleментар Demokراسi								
Cumhurbaşkanı	Milos Zeman								
Başbakan	Petr Necas								
Para Birimi	Çek Kronu (CZK)								
Temel Ekonomik Göstergeler									
	2006 ^a	2007 ^a	2008 ^a	2009 ^a	2010 ^a	2011 ^a	2012 ^b	2013 ^c	2014 ^c
GSYİH (milyar CZK)	3.222	3.663	3.848	3.759	3.800	3.841	3.855	3.942	4.034
GSYİH (milyar dolar)	143	180	225	197	199	217	196	203	216
Büyüme (%)	7.0	5.7	3.1	-4.5	2.5	1.9	-1.2	0.2	1.8
Kişi başına GSYİH (dolar, satın alma gücü paritesine göre)	22.335	24.002	25.085	24.073	24.941	25.938	26.064	26.662	27.721
Cari Denge (milyon \$)	-3.558	-7.931	-4.782	-4.849	-7.602	-6.348	-3.919	-4.302	-4.759
Enflasyon (ortalama- %)	2.5	2.8	6.3	1.0	1.6	1.9	2.8	2.5	2.2
İhracat (fob-milyar \$)	95	107	125	99	114	138	131	143	161
İthalat (fob-milyar \$)	92	104	123	95	111	133	127	139	158
Döviz kuru (ort) \$:CZK	20.88	18.08	19.35	18.37	18.75	19.94	19.50	19.00	19.06
<i>Kaynak: Economist Intelligence Unit (EIU)- Ocak 2013</i>									
<i>a EIU Gerçekleşen, b EIU Tahmin, c EIU Öngörüsü</i>									

1.2. Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ACCT (Gözlemci), Avustralya Grubu, BIS, BSEC (Gözlemci), AB, FAO IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICCT(imza atan), ICRM, IDA, IEA, IFC, IFRCS, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MONUC, NAM (misafir), NATO, NEA, NSG, OAS, (gözlemci), OECD, OIF (gözlemci), OPCW, OSCE, PCA, Schengen Convention, UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNMIL, UNOMIG, UNWTO, UPU, WCL, WEU(associate), WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO, ZC

1.3.Genel Ekonomik Durum

1.3.1.Ekonomik Yapı

Çek Cumhuriyeti 2004 yılında AB'ne üye olan 10 ülke içinde en fazla yabancı sermaye alan ve sahip olduğu potansiyel itibarıyla gelişme şansı en yüksek olan ülkelerin başında gelmektedir. Makroekonomik istikrarın yanı sıra, ülkenin dış ticaret yapısındaki köklü değişiklik ve AB coğrafyasındaki konumu, vasıflı işgücü ve uygun yatırım ortamı nedeniyle artmakta olan doğrudan yabancı sermaye girişi büyüme için gerekli şartları sağlamış durumdadır.

Ekonomisi son üç yılda ortalama %6'nın üzerinde büyümüştür. 2008 yılında Çek ekonomisi, global krizle bağlantılı ihracat talebindeki keskin daralmanın da sonucu olarak, uzun bir dönemden sonra ilk defa küçülmeye başlamıştır. 2008 yılında büyüme %3.1 ile sınırlı kalmıştır. 2009 yılında Çek ekonomisinin %4.7 oranında daralmıştır. 2010 yılında yeniden büyümeye başlayan Çek ekonomisi ise %2'nin üzerinde büyüme gerçekleşmiştir. 2011 yılında ise büyüme %1.7 ile sınırlı kalmıştır, 2012 yılında %1 oranında küçülmüştür.

Mevcut reformlara rağmen, siyasi açıdan son derece hassas bir konu olan sağlık ve sosyal güvenlik reformlarının hala gerçekleştirilmemesine bağlı olarak, bütçe açığının, ülkenin uzun dönemli ekonomik istikrarı ve AB kriterlerine ulaşılması açısından bir tehdit olduğu değerlendirilmektedir.

Çek Cumhuriyeti, global krizden ekonomik altyapısının güçlülüğüne de bağlı olarak diğer bölge ülkelerine göre en az düzeyde etkilenmiş olmakla birlikte, krizin etkileri hala devam etmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin dış ticarete ağırlıklı olarak uluslararası üretim zincirinin bir parçası olması ve ihracatın önemli kısmını sermaye mallarının oluşturması ülkeyi küresel kriz sonucunda yaşanan ticaret şokuna ve dış talepteki daralmaya çok duyarlı hale getirmiştir. Ekonominin ağırlıklı olarak ihracata dayalı olması ve ticaretin ağırlıklı olarak başta Almanya olmak üzere AB ülkeleri ile yapıyor olması ve global krizden en çok etkilenen otomotiv sektörünün ihracat içinde önemli yer tutması göz önünde bulundurulduğunda, bu sürecin etkileri devam etmekte olduğu görülmektedir. Almanya başta olmak üzere, özellikle AB ülke ekonomilerindeki gelişmelere de bağlı olarak, Çek ekonomisinin gelişmesi beklenmektedir.

Sağlıklı makro ekonomik göstergelerin devam etmesine, kurumsal ve iş gücü vergilendirmelerinin yeniden düzenlenmesi, eğitim ve inovasyon politikaları gibi iş çevrelerini doğrudan ilgilendiren yapısal uyum politikaların başarısına da bağlı olarak, Çek ekonomisi, küreselleşmenin nimetlerinden faydalanmaya devam edecektir. Ayrıca, halihazırda son derece sıkı olan kredi alma sürecini basitleştirici yeni bankacılık düzenlemelerinin getirilmesi ve dalgalı kurda aşağı yukarı oynayan Çek Kronundan, "Euro" geçişin tamamlanması durumunda Çek Cumhuriyeti yabancı yatırımcı için daha çekici olabilecektir.

Bununla birlikte, mevcut reformlara rağmen, siyasi açıdan son derece hassas bir konu olan sağlık ve sosyal güvenlik reformlarının hala gerçekleştirilmemesine bağlı olarak, bütçe açığının, ülkenin uzun dönemli ekonomik istikrarı ve AB kriterlerine ulaşılması açısından bir tehdit olduğu değerlendirilmektedir.

1.3.2.Ormancılık

Ormancılık sektörü, ağır sanayi nedeniyle ciddi derecede çevre sorunları ile karşı karşıyadır. Artan kereste talebi karşısında, kendini yenileme oranı yetersiz değerlendirilmektedir. Buna rağmen, orman mevcudu yılda ortalama 1.000 ha, yıllık kereste arzı da 3 milyon m3 artmaktadır. Çek ormanlarının kereste üretim kapasitesi toplam 668 milyon m3 olarak hesaplanmaktadır.

1.3.3.Sanayi

GSYİH'nın yaklaşık 1/3'ünü tek başına üreten Çek imalat sanayi, toplam işgücünün de yaklaşık % 40'ını istihdam etmektedir. Sanayi üretimi, global krizin etkisiyle son yıllarda küçülme kaydedilmiştir. 2010 yılında krizin etkilerinin azalmasıyla birlikte üretim yeniden toparlanmaya başlamış ve 2011 yılında % 6.9 oranda büyüme kaydetmiştir.

Üretim itibarıyla, sanayideki en büyük iş kolları otomotiv, elektronik, makine ve ekipman, cam ve savunma sanayidir.

Sanayide içerisinde otomotiv önemli bir yere sahiptir. Avrupalı birçok otomotiv firmasının Çek Cumhuriyeti'nde yatırımı bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti, dünyanın en eski üç otomobil firmasına ev sahipliği yapmakta olup Orta Avrupa'nın ilk otomobil üreticisidir. Yılda ortalama 1 milyon civarında araç üretilmektedir.

1.3.4.Enerji

Kömür ülkedeki enerji kaynaklarının başında gelmektedir. Kömür üretimi iç talebi karşılamakta, fazlası ihraç edilmektedir. Başlıca ihraç ülkeleri Slovakya, Almanya ve Avusturya'dır. Çek Cumhuriyeti'nde petrol ve doğal gaz rezervleri çok sınırlı olduğundan ülke bu kaynaklarda dışa bağımlıdır. Uzun yıllar Rusya ülkeye petrol ve doğal gaz sağlayan tek ülke olmuştur. Ancak, Almanya ile yeni bir petrol boru hattı inşasının kararlaştırılması ve Norveç ile yapılan doğal gaz anlaşması, Çek Cumhuriyeti'nin enerji tedarikçilerini arttırıp Rusya'ya bağımlılığı azaltmak için yaptığı girişimlendendir. Çek Cumhuriyeti, nükleer enerji ve doğal gaz kaynaklarını arttırarak ülke enerji kaynaklarını çeşitlendirmeye çalışmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde elektrik enerjisi büyük ölçüde fosil yakıt kullanılarak üretilmektedir. Nükleer enerji üretiminin son 5 yılda ikiye katlanması, üretim yapısının nükleer enerji lehine dönüşmesine sebep olmuştur. Nükleer enerjinin payı % 18.5'den % 29.9'a yükselmistir.

Elektrik enerjisi tüketiminin yaklaşık üçte biri sanayi sektöründe, tüketimin yaklaşık beşte biri konutlardan gerçekleşmektedir.

1.3.5.Bankacılık

Çek Cumhuriyeti AB üyesi olmakla birlikte halen kendi para birimini kullanmaktadır. Ayrıca bunun bir doğal sonucu olarak, Çek Milli Bankası halen varlığını korumakta ve bankalar üstünde denetim yetkisini sürdürmektedir.

Çek Cumhuriyetinde çoğunluk hissesi Çek Yatırımcılarına ait 8, çoğunluk hissesi yabancı yatırımcılara ait 16 banka, şube düzeyinde ise 14 yabancı banka faaliyet göstermektedir.

1.3.6.Perakende Sektörü

Çek Cumhuriyetinde yerleşik satış-dağıtım kanalları genel olarak Batı Avrupa'daki örneklerine benzemekle beraber, perakende sektör büyüklükleri içinde bulunan büyük satış mağazalarının pazar içi paylarının Batı Avrupa ile karşılaştırılabilecek nispetlerde olmadığı görülmektedir.

Son yıllarda açılan büyük alışveriş merkezlerinin sayısı oldukça yüksektir. Ülkede 230 hipermarket, 550 süpermarket, 570 mağaza bulunmaktadır. 10.000 üzerinde gıda ve gıda dışı ürünleri satan mağaza bulunmaktadır. Tesco, Kaufland, Billa, Globus pazarda faaliyet gösteren başlıca hipermarket zincirleridir.

Genel olarak neredeyse tamamı özel sektöre bağlı olan perakende sektörde faaliyet gösteren çoğu işletmenin çalışma saatleri oldukça kısıtlıdır ve satış noktasına isabet eden satış hacimleri ve ürün yelpazesi ise sınırlıdır.

Çek tüketicisinin, büyük ölçüde düşük gelir düzeyine bağlı olarak fiyat konusunda oldukça seçici davrandığı söylenebilir. Hane halkı gelirlerinin artmasına bağlı olarak nihai tüketim harcamalarının artması, çevre veya sağlık mülahazaları yeni farklı ürünlerin piyasada tutulabilmesine imkan vermektedir. Tüketicilerin geneli açısından markalı ürünlere ve/veya bu tür ürünleri pazarlayan satış noktalarına kayma söz konusu olsa bile tüketici eşyası pazarının dünyadaki diğer emsallerinde olduğu gibi (cep telefonu, bilgisayar ve internetle ilgili hizmetler) hızlı büyüme göstermesinin haricinde çok hızlıdır.

Çek Cumhuriyeti stratejik konumu nedeniyle yatırım için cazip bir bölgedir. Çok uluslu şirketlerin yatırımları Çek Cumhuriyeti'ne gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımları arasında önemli yer tutmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle, sadece üretim faaliyetleri değil, perakende ve hizmet sektöründe de çok uluslu şirket yatırımlarının sayısı artmakta, işgücünün serbest dolaşımı yeni fırsatlar sunmaktadır.

Doğrudan yatırımlar, Çek Cumhuriyeti için hayati önem taşımaktadır. Doğrudan yabancı yatırımlar sadece cari işlemler açığının dengelenmesi açısından değil, ekonomik büyümenin de temel taşlarından birisidir. 1993 yılında yıllık 654 milyon dolar olan doğrudan yabancı sermaye yatırımları yıllar itibarıyla yükseliş göstermiş olup, 2012 yılında yıllık yatırım miktarı yaklaşık 10 milyar doların üzerine çıkmıştır. 1993 yılı itibarıyla Çek Cumhuriyeti'ne giriş yapan toplam yabancı sermaye 136 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

Yatırımlar; Prag (%28), Brno (%7) ve Plzen (%4) şehirlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu şehirlerde yatırımların yoğunlaşmasının en önemli nedenleri; pazara veya müşteriye yakınlık ve nitelikli işgücü olarak öne çıkmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'ne yapılan yabancı sermaye yatırımlarının büyük bir bölümünü hizmet sektörü oluşturmaktadır. Elektrik, finans, ticaret ve gayrimenkul öncelikli hizmet sektörleri arasındadır. Otomotiv sektörü ise imalat sanayi yatırımları arasında önemli yer tutmaktadır. Çek Cumhuriyeti'ne gelen yabancı sermayenin neredeyse tamamı (%95) Avrupa ülkeleri kaynaklıdır. Yatırımcı ülkeler arasında Hollanda, Almanya, Avusturya, Belçika ve Fransa ilk sıralarda yer almaktadır.

1.4.1. Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Ülkelere Göre Yabancı Yatırımlar	
Toplam	10.589
Avrupa Toplamı	10.056
Başlıca Ülkeler	
Belçika	812
Danimarka	103
Fransa	388
İrlanda	8
İtalya	122
Lüksemburg	25
Almanya	1.637
Hollanda	4.565
Portekiz	20
Avusturya	1.378
Yunanistan	2
İsveç	101
İngiltere	196
Macaristan	94
Malta	165
Polonya	124
Slovenya	2
Slovakya	48
Bulgaristan	10
Romanya	32
Lihtenştayn	62
İsviçre	334
Rusya Federasyonu	115
Türkiye	14
ABD	526
Çin	76
Güney Kore	365
Malezya	28
Vietnam	37
Avustralya	11

Kaynak: Çek Merkez Bankası

1.4.2.Sektörler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Sektörlere Göre Yabancı Yatırımlar			
Hizmetler			
Tarım, avcılık ve ormancılık	18	9	26
Madencilik ve taşocakçılığı	221	-192	134
Elektrik, gaz ve su	224	1.936	-57
İnşaat	157	571	116
Ticaret, otel ve restoranlar	2.050	946	1.859
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	952	-40	2.053
Finansal aracılık	1.604	1.197	2.998
Gayrimenkul ve iş faaliyetleri	1.329	393	360
Eğitim	-1	1	0
Sağlık	-56	35	40
Diğer sosyal ve kişisel hizmetler	2	6	25
Diğerleri	105	34	-19
Hizmetler Toplamı	6.606	4.896	7.536
İmalat			
Gıda ve tütün	-699	47	327
Tekstil, hazır giyim ve deri	59	10	68
Ahşap, kağıt ve yayıncılık	113	46	22
Rafine edilmiş petrol ve kimyasallar	311	213	509
Metal dışı ürünler	0	0	0
Ana metaller ve metal ürünleri	-202	239	290
Makine ve ekipmanı	-318	-307	1.311
Geri dönüşüm ve diğer imalat	266	264	527
İmalat Sanayi Toplamı	-469	511	3.053
Genel Toplam	6.137	5.407	10.589
<i>Kaynak: Çek Merkez Bankası</i>			

1.4.3.Çek Cumhuriyeti'nde Yatırımlarda Öncelikli Alanlar

Çek Cumhuriyeti'nde otomotiv ve havacılık sanayi, elektrik ve elektronik sektörü, nanoteknoloji, ileri teknoloji mühendislik ürünleri, bilişim ve yazılım sektörü, AR&GE, tıbbi ekipman, yenilebilir enerji ve çevre teknolojileri, gayrimenkul ve inşaat, turizm yatırım için öncelikli alanlar olarak ön plana çıkmaktadır.

Çek Yatırım Geliştirme Ajansı, CzechInvest (Business and Investment Development Agency), Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bağlı bir kuruluş olup, yabancı yatırımları teşvik amaçlı kurulmuştur. AB kaynaklarından olsun, devlet bütçesinden olsun, bütün teşvikler CzechInvest çatısı altında toplanmıştır. Yabancı yatırımcılar ile doğrudan iletişim kurulabilmesi amacıyla CzechInvest'in muhtelif yerlerde yurtdışı ofisleri bulunmaktadır. CzechInvest'in internet (www.czechinvest.cz) adresinden Çek Cumhuriyeti'nde yatırım imkanları, ortaklık imkanları, mali destek programları, ticari gayrimenkuller ve

- Çek Cumhuriyetinin bölgeleri
- Çek Cumhuriyetinin karayolları
- Çek Cumhuriyetinin demiryolları
- Çek Cumhuriyetinin havaalanları
- Yatırımcı bilgileri
- Üniversiteler
- Sanayi Bölgeleri
- Kaynak ülke itibarıyla seçilmiş yatırımcılar
- Sektörler itibarıyla seçilmiş yatırımcılar
- Yatırım teşvikleri

hakkında detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür.

1.5.Çek Cumhuriyeti'ndeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Çek Cumhuriyeti'nde 4 adet serbest depo ve 6 adet serbest bölge bulunmaktadır. Serbest bölge ve depoların listesi aşağıda sunulmuştur.

Çek Cumhuriyeti'nde Bulunan Serbest Bölgeler/Depolar

- 1) FREE ZONE OSTRAVA (www.freezone.cz)
- 2) GRADDO, a.s. (Tel. 00420577210994, Fax. 00420577217541, e-mail: isz@iszona.cz)
- 3) Cechofracht Logistic, spol. s.r.o. (<http://www.cechofracht.cz/main.php>)
- 4) Free zone Pardubice a.s. (Tel. 00420466971033, Fax. 00420466971036, free.zone@worldonline.cz)
- 5) Merka Spedition, s. r.o. (www.merka.cz)
- 6) ESCES spol. s r.o. (<http://www.esces.web4u.cz/>)
- 7) SPEDQUICK s. r.o., (www.spedquick.cz)
- 8) B.F.C.W. Logistics s.r.o. (www.freezone-brno.cz)
- 9) PST Ostrava, a.s. (<http://pst-clc.cz.zakaznik.raynet.cz/en/>)
- 10) INTER EXPRES Servis s.r.o. (www.interexpres.cz) (II. Tip Kontrol)

Çek Cumhuriyeti'nde serbest bölgelere ilişkin yasal altyapı Topluluk Gümrük Kodunu düzenleyen 2913/1992 (EEC) ve 2454/1993 (EEC) sayılı Konsey Direktifleri, ayrıca 185/2004 sayılı Çek Cumhuriyeti Gümrük İdaresi Kanunu ve 235/2004 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ile oluşturulmuştur.

Serbest bölge ve depolara ilişkin uygulama ise; Çek Gümrük İdaresi tarafından takip edilmektedir. Çek Gümrük İdaresi, serbest bölge ve depolar için işletme şartlarını belirlemektedir. Gümrük İdaresinden izin alınmadan serbest bölge/depo işletilememektedir.

Serbest bölgelerde ticarete konu mallar gümrük vergisi ve KDV'den muaftır. Serbest bölgeler, Topluğun gümrük alanı dışında sayılmakta ve AB üyesi olmayan ülke/yabancı ülke menşeli mallar, serbest bölgede depolandığında Çek Cumhuriyeti'ne yapılan bir ithalat olarak değerlendirilmemekte, bununla birlikte Çek Cumhuriyeti ve/veya diğer AB ülke menşeli bir ürün serbest bölgelerde depolandığında işlem ihracat olarak kabul edilmektedir.

Diğer taraftan, serbest bölgelerde üretim, montaj ve paketleme işlemi yapan firmalarda gümrük vergisi ve KDV'nden muaftır.

Çek Cumhuriyeti'nde bulunan serbest bölge ve depolardan 9'u "I. Tip Kontrol" olarak tanımlanırken, 1 tanesi "II. Tip Kontrol" olarak değerlendirilmektedir.

1.6.Çek Cumhuriyeti'nde İş Kurma Mevzuatı

Çek Cumhuriyeti'nde şirket kurma işlemleri genelde bir avukat aracılığıyla yapılmaktadır. Avukatlık firması bu işler için ortalama 1.000 Euro civarında ücret almaktadır. Şirket kurma işlemleri 15-30 gün içinde tamamlanmaktadır. Şirket kurulmasına ilişkin genel koşullar aşağıda özetlenmiş olmakla birlikte ilave belgelerde istenebilmektedir.

Genel Koşullar : 18 veya daha yukarı yaşta olmak ve sabıkasızlık belgesi,

Eklenecek Belgeler : Vergi borcu olmadığını gösterir belge (yerel vergi ofislerinden alınabilir), sosyal sigorta borcu ve kamu istihdam katkı payı borcu olmadığını gösterir belge (yerel sosyal güvenlik ofislerinden alınabilir). Bu dokümanların 3 aydan daha eski bir tarihli olmaması gerekmektedir.

Genel koşullara rağmen, uygulamada başka belgeler de istenebilmektedir. Bunlar;

- Belli bir bankada 200 bin Çek Kronu bloke edilecek (müracaat tarihinden sonra kullanılabilir),
- Türkiye'den alınacak savcılık belgesi (müracaat tarihi itibarıyla üç ayı geçmemiş olmalı)
- Çek Cumhuriyeti'nden aynı belgenin alınması gerekli,
- İşletmenin faaliyette bulunacağı adresinde belirtilmesi.

Bankada bloke edilen meblağ şirketin kurulmasıyla birlikte serbest kalmaktadır.

Şirket kuruluşu hakkında daha ayrıntılı bilgilere (<http://www.czech.cz/en/business/how-it-works-here/making-business>) web adresinden ulaşılabilir.

1.7.Çek Cumhuriyeti'nde Oturma ve Çalışma İzinleri

Yabancıların Çek Cumhuriyetinde İkameti, Yabancılar Kanunu (Alien Act) ile düzenlenmiştir.

•Yabancılar Kanunu iki türlü ikamete izin vermektedir:

- o Geçici ikamet
- o Daimi ikamet

• Yabancı bir şahıs Çek Cumhuriyeti'nde şu şekilde ikamet edebilir:

- o Vizesiz
- o Kısa dönemli vize, uzun dönemli vize, diplomatik vize veya özel vize
- o Geçici ikamet vizesi

• Kısa Dönemli Vize

- o Çıkış mecburiyeti olan vize
- o Transit vize
- o Havaalanı vizesi
- o Shengen vizesi (Çek Cumhuriyetinin Sınırlarında kontrollerin kaldırılacağı tarihe kadar geçerlidir)

• Yabancılar Yasasına göre uzun dönemli vize:

- o 90 günün üzerinde ikamet vizesi
- o İnsani gerekçeli vizes (Tolerance visa) şeklindedir

Vizenin Uzatılması: Çek Cumhuriyetinde ikamet edebilmek için vizenin uzatılması konusundaki müracaat formunun ikamet edilen yerdeki yabancılar polisi ofisine verilmesi gerekmektedir.

Vizenin Yenilenmesi: Uzun dönemli vizenin yenilenmesi için, vizenin bitmesine 90 gün kalmasından itibaren en geç bitime 14 gün kala, kısa dönemli vizenin ise, vizenin bitmesine 30 gün kalmasından itibaren en geç bitime 3 gün kala müracat etmek gerekmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde yabancı işçi çalıştırılmasının esasları "İstihdam Kanunu" ile düzenlenmiştir. Bu kanuna göre, Çek vatandaşı olmayanlar ya da yabancıların çalıştırılabilmesi için, "çalışma izni" ve "oturum izni"ne sahip olmaları gerekmektedir.

Yabancı işçi çalıştırma izni için ise, işveren tarafından istihdamın gerçekleştirileceği bölgenin Çek İş Ofisine (úrad práce) başvurulması gerekmektedir. Başvuru ücreti 2.000 CZK'dur. Yapılan başvuruda; en önemli husus münhal yerin Çek çalışanlarınca doldurulmadığının ispatlamasıdır. Konu hakkında detaylı bilgilere T.C. Prag Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliğimizin Web Sitesinden (www.musavirlikler.gov.tr) ulaşılabilir.

1.8.Çek Cumhuriyeti'nin Dış Ticareti

Çek Cumhuriyeti'nin dış ticareti hacmi 2012 yılında 298 milyar \$ olmuştur. 2009 yılında ise yaşanan küresel kriz nedeniyle, ülkenin dış ticareti istikrarsız bir seyir izlemeye başlamıştır. 2010 yılında ivme kazanan dış ticaret, 2012 yılında yeniden azalmaya başlamıştır. İhracat %3 azalarak 157 milyar dolar, ithalat ise yaklaşık %7 azalarak 141 milyar dolar olmuştur. Dış ticaret dengesi, son 5 yılda olduğu gibi 2012 yılında 16 milyar dolarlık fazla vermiştir.

Ülke düzeyinde en büyük ticaret fazlası Almanya, Slovakya ve İngiltere'ye karşı elde edilirken, en büyük ticaret açığı ise Çin Halk Cumhuriyeti karşı elde edilmiştir. Çek Cumhuriyeti'nin geleneksel olarak en önemli ticaret ortağı Almanya ve Slovakya'dır.

<i>Dış Ticaret Göstergeleri (Milyar Dolar)</i>								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	78	95	120	146	113	132	162	157
İthalat	76	93	117	142	105	126	151	141
Denge	2	2	3	4	8	6	11	16
Hacim	154	188	237	288	218	258	313	298
<i>Kaynak:ITC-Trademap</i>								

1.8.1.Çek Cumhuriyeti'nin İhracatında Başlıca Ürünler

<i>İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)</i>					
GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/ 2012 % Değişim
8703	Otomobil, steysin vagonlar	12.489	15.484	15.144	-2
8471	Hava taşıtları, aksam ve parçaları	8.332	10.223	10.223	0
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	8.530	10.512	10.093	-4
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	2.149	3.569	3.568	-0
8544	İzole edilmiş teller ve kablolar	2.185	2.592	2.667	3
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	3.334	3.469	2.574	-26
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.929	2.359	2.348	-0
2716	Elektrik enerjisi	1.448	2.159	2.322	8
9503	Diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller, bulmacalar	1.373	1.775	2.008	13

8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.620	1.972	1.988	1
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	1.660	1.971	1.793	-9
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	1.382	1.761	1.652	-6
8473	Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro için diğer makina ve cihazların aksamı	1.226	1.875	1.599	-15
8512	Kara taşıtlarının aydınlatma, sinyal vb tertibatı, cihazları	1.149	1.484	1.552	5
7326	Demir/çelikten diğer eşya	1.123	1.600	1.529	-4
8415	Klima cihazları-vantilatörlü, ısı, nem değiştirme tertibatlı	1.250	1.561	1.477	-5
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler	1.047	1.399	1.374	-2
8431	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	865	1.296	1.326	2
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	915	1.269	1.317	4
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	827	1.060	1.313	24
8542	Elektronik entegre devreler	996	1.359	1.297	-5
7308	Demir-çelikten inşaat ve aksamı	932	1.268	1.256	-1
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları	893	1.232	1.202	-2
3926	Plastikten diğer eşya	930	1.208	1.190	-1
8523	Boş ses ve kayıt bantları	1.034	1.091	1.153	6
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	1.435	1.599	1.111	-31
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	1.000	1.127	1.057	-6
3004	İlaçlar (dozlandırılmış)	1.035	1.146	1.029	-10
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	763	1.033	1.005	-3
9999	Başka yerde belirtilmeyen diğer ürünler	3.233	119	955	702
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	649	893	847	-5
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan makinalar ve mekanik cihazlar	556	717	832	16
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler vb. katı yakıtlar	1.021	1.190	826	-31
3917	Plastikten tüpler, borular, hortumlar; conta, dirsek vb.	667	817	818	0
8538	Elektrik kontrol/dağıtım için tablo, konsollar, masalar	655	832	802	-4
7204	Demir-çelik döküntü ve hurdaları	677	920	797	-13
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	777	781	794	2
3215	Matbaa mürekkepleri, yazı ve çizim mürekkepleri VB.	273	664	774	16
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler, endüktörler	632	852	732	-14
7304	Demir-çelikten (dökme hariç)dikişsiz tüp, borular	628	820	728	-11
8532	Sabit, denişken ayarlanabilir elektrik kondansatörleri	582	833	718	-14
8418	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	785	932	718	-23
8507	Elektrik akümülatörleri	620	734	696	-5
8607	Demiryolu taşıtlarının veya tramvayların aksam ve parçaları	584	706	685	-3
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	561	677	664	-2
8527	Radyo yayınlarını alıcı cihazlar	581	651	647	-1
4911	Matbu diğer yayınlar (matbu resimler ve fotoğraflar dahil)	674	826	615	-26
8483	Transmisyon milleri (kam milleri ve krank milleri dahil) ve kranklar	524	683	595	-13
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar	368	512	567	11
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın	348	523	566	8
	Genel Toplam	132.140	162.111	156.747	-3

1.8.2.Çek Cumhuriyeti'nin İthalatında Başlıca Ürünler

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon Dolar)					
GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/2012 % Değişim
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	5.673	7.049	7.257	3
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	5.737	7.263	6.383	-12
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	4.433	5.576	5.879	5
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	4.074	4.145	3.928	-5
8517	Telefon cihazları; ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	2.160	3.355	3.101	-7
3004	İlaçlar (dozlandırılmış)	2.856	3.294	2.973	-9
8473	Sadece veya esas itibarıyla 84.69 ila 84.72 pozisyonlarındaki makine ve cihazlarda kullanılmaya elverişli aksam, parça ve aksesuarlar	3.221	3.321	2.862	-13
8542	Elektronik entegre devreler	2.326	2.582	2.756	6
8703	Otomobil, stejın wagonlar	2.339	2.840	2.471	-13
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.557	2.400	2.108	-12
8544	İzole edilmiş teller ve kablolar	1.657	2.253	2.048	-9
9999	Başka yerde belirtilmeyen diğer ürünler	4.029	71	1.822	2.444
8529	Radio, televizyon, radar cihazları vb cihazların aksam ve parçaları	2.742	2.385	1.641	-31
2716	Elektrik enerjisi	1.070	1.909	1.544	-19
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	1.222	1.540	1.538	-0,1
3926	Plastikten diğer eşya	1.131	1.375	1.299	-5
8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	1.605	1.566	1.213	-22
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı	974	1.223	1.092	-10
8407	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.072	1.124	1.009	-10
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	762	986	972	-1
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	835	1.209	944	-22
8528	Televizyon alıcıları, video monitörleri ve projektörler	950	1.343	934	-30
8408	Dizel, yarı dizel motorlar-hava basıncı ile ateşlenen, pistonlu	513	891	890	-0,1
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertisörler	987	962	882	-8
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatörleri	692	935	872	-6
8538	Elektrik kontrol/dağıtım için tablo, konsollar, masalar vb. diğer mesnetler	739	899	866	-3
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	730	899	858	-4
7326	Demir/çelikten diğer eşya	753	927	829	-10
7208	Demir-çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. fazla	535	825	812	-1
9503	Diğer oyuncaklar, küçültülmüş modeller ve bulmacalar	610	763	794	4
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	758	1.113	786	-29
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	626	814	765	-6
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	542	821	759	-7
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler	625	790	735	-6
8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	630	802	726	-9
7318	Demir-çelikten civata, somun, vida vb.	610	764	719	-6
8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam ve parçaları	557	765	710	-7
0203	Domuz eti	507	614	678	10
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	553	728	666	-8
8541	Diyodlar, transistörler ve benzeri yarı iletken tertibat	3.096	1.292	664	-48
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri	478	647	636	-1

3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları	516	634	619	-2
8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	528	684	618	-9
8701	Traktörler	436	783	597	-23
7408	Bakır teller	590	647	583	-10
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	492	606	581	-4
3002	İnsan kanı; tedavide, korunmada veya teşhiste kullanılmak üzere hazırlanmış hayvan kanı; serum ve diğer kan fraksiyonları	541	592	573	-3
8523	Sesleri ve diğer fenomenleri kaydetmeye mahsus diskler, bantlar vb.	567	589	551	-6
9032	Otomatik ayar ve kontrol alet ve cihazları	422	553	545	-1
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan makineler ve mekanik cihazlar	353	609	532	-12
	Genel Toplam	125.690	150.542	140.838	-6

Kaynak:ITC-Trademap

1.8.3.Çek Cumhuriyeti'nin Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

<i>Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (Milyon Dolar)</i>			
Ülkeler	2010	2011	2012
Genel Toplam	132.140	162.111	156.747
Almanya	42.212	52.114	48.834
Slovakya	11.595	14.550	14.000
Polonya	8.129	10.182	9.491
Fransa	7.100	8.848	7.909
İngiltere	6.443	7.368	7.562
Avusturya	6.211	7.441	7.215
Rusya Federasyonu	3.538	5.215	6.162
İtalya	5.886	6.686	5.553
Hollanda	4.924	5.676	5.037
Belçika	3.266	3.991	3.704
Macaristan	3.050	3.663	3.554
ABD	2.320	3.134	3.533
İspanya	3.162	3.467	3.126
İsviçre	2.207	2.759	2.597
İsveç	2.163	2.653	2.373
Romanya	1.499	1.790	1.765
Ukrayna	938	1.373	1.711
Türkiye	1.041	1.354	1.699
Çin	1.214	1.667	1.670
Danimarka	1.048	1.253	1.188
Norveç	701	858	817
Finlandiya	764	919	750
İsrail	610	621	748
Japonya	530	578	705
Slovenya	699	813	664
Bulgaristan	517	574	657
Hindistan	787	850	653
BAE	525	636	625
Litvanya	342	429	564
Güney Kore	269	444	553

Avustralya	296	405	511
Sırbistan	350	555	494
Güney Afrika	405	542	463
Meksika	287	343	456
Hırvatistan	448	516	454
Portekiz	499	543	438
Brezilya	387	439	408
Hong Kong	318	432	407
Beyaz Rusya	328	345	400
İrlanda	280	369	379
Genel Toplam	132.140	162.111	156.747

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İthalat (Milyon Dolar)

Ülkeler	2010	2011	2012
Almanya	32.057	38.856	39.881
Polonya	8.041	9.984	10.727
Slovakya	6.505	8.610	10.327
Çin	15.332	18.876	8.948
Hollanda	4.048	4.944	8.142
Rusya Federasyonu	6.812	8.083	7.486
Avusturya	4.231	5.054	5.885
İtalya	4.897	5.904	5.247
Fransa	4.151	4.919	4.257
Macaristan	2.733	3.317	3.657
Belçika	2.275	2.710	3.531
İngiltere	2.543	2.871	3.420
Güney Kore	2.080	2.687	2.414
ABD	2.797	2.942	2.058
İspanya	2.252	2.492	1.966
Japonya	3.070	3.105	1.708
Azerbaycan	1.194	1.725	1.630
Hong Kong	89	126	1.272
İsveç	1.168	1.386	1.254
İsviçre	1.353	1.627	1.177
Ukrayna	1.071	1.410	1.084
Singapur	1.057	913	917
Tayland	1.587	1.351	904
Romanya	708	1.115	886
Danimarka	772	877	870
Tayvan	1.265	1.164	808
Türkiye	978	1.303	792
Slovenya	531	633	776
İrlanda	1.051	1.011	705
Kazakistan	422	580	477
Malezya	939	1.263	451
Portekiz	401	455	405
Finlandiya	450	512	389
Hindistan	574	646	379
Lüksemburg	215	325	234

Bulgaristan	176	265	227
Sırbistan	182	267	220
Meksika	287	408	193
Litvanya	118	162	188
İsrail	248	287	155
Genel Toplam	125.690	150.542	140.838
<i>Kaynak:ITC-Trademap</i>			

1.9. Çek Cumhuriyeti'nin Dış Ticaret Politikası ve Vergileri

1.9.1.Dış Ticaret Politikası

Son derece dışa açık bir ekonomiye sahip Çek Cumhuriyeti, serbest piyasa kurallarına sıkı sıkıya bağlıdır. 2004 yılından bu yana AB üyesi olan Çek Cumhuriyeti'nde, AB ticaret politikalarını uygulamakta olup ithalatında "Ortak Gümrük Tarifesi" geçerlidir. Ülkede halen gümrük vergisi ve kota seviyeleri, gümrük vergilerinin askıya alınması, üçüncü ülkelere tanınan tercihli rejimler ve anti-damping vergi uygulamaları, yani tüm ticaret politikası tedbirleri AB seviyesinde kararlaştırılmaktadır.

Çek Cumhuriyeti dış ticaret rejimi hakkında detay bilgilere aşağıdaki internet adreslerinden ulaşılabilir:

- İhracat Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11001_en.htm)
- İthalat Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11002_en.htm)
- Gümrük Rejimi (http://europa.eu/legislation_summaries/customs/l11003_en.htm)

1.9.2.Tarifeler ve Diğer Vergiler

Çek Cumhuriyeti'ne ihraç edilen ürünlere uygulanan tarifeler ve kısıtlamalar (Ortak Gümrük Tarifesi) hakkında güncel bilgiler, ürünün "TARIC" kodu ve menşe ülke ismi girilerek TARIC Veri Tabanından temin edilebilmektedir.

TARIC Veri Tabanı WEB sayfası (http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds/cgi-bin/tarchap?Lang=EN)

Çek mevzuatına göre ithal edilen ürünler KDV vergisine tabidir. 1 Ocak 2013 yılı itibarıyla KDV vergisi %21 olarak tahsil edilecektir. Özellikle gıda, içki ve bazı hizmetlerin satışında alınan indirimli KDV oranı ise %15'tir.

İthalatta KDV'ye ilave olarak yakıt ve motor yağları, bira, şarap, alkollü içkiler ile tütün mamullerinde tüketim vergisi alınmaktadır. Tüketim vergisi ürün ve miktara göre değişmekte olup Gümrük İdaresi'nce tebliğ edildikten sonra 10 gün içinde ödenmesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, ithalatta uygulanan KDV peşin olarak tahsil edilmemektedir. İthalatçı ödemesi gereken KDV'yi, ithal ettiği ürünü sattıktan veya üretim sürecinde kullanıp nihai ürünü sattıktan sonra ödemektedir.

1.9.3.Tarife Dışı Engeller

Çek Cumhuriyeti'nde, Avrupa Birliği'ne üyelik tarihi 1 Mayıs 2004 tarihinden bu yana dış ticarete ilişkin olarak AB mevzuatı uygulanmaya başlanmıştır. Dolayısıyla, ilgili AB mevzuatının gerektirdiği belgelere sahip olan ülkemiz ürünlerine yönelik, genel veya sektörel bir tarife dışı engel uygulanmamaktadır. Ayrıca, Çek Cumhuriyeti'nin ithalatında münferit bir kısıtlamaya gitmesi bu aşamada söz konusu

değildir. Anti-damping ve anti sübvansiyon tedbirleri AB düzeyinde ve AB Komisyonu kararları çerçevesinde uygulanmaktadır.

1.9.4. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Çek Cumhuriyeti ürün standartlarını AB normları ile uyumlu hale getirmiştir. ISO kalite normları 9000 serisi kaliteyi garantileyen ve rekabet faktörünü ön plana çıkaran bir uygulamadır. AB teknik mevzuatı gereğince bazı sanayi ürünlerinin AB ülkelerine ithal edilebilmesi CE işareti aranmaktadır. Ürünlerin, CE işaretli olarak piyasaya sunulmasından üretici sorumludur. Ancak, eğer üretici ya da üreticinin yetkili temsilcisi Avrupa Birliği içinde değilse, bu sorumluluğu ithalatçı yerine getirmek zorundadır. Bir başka deyişle, ithalatçı ithal ettiği ürünlerin AB normlarına uygun olduğunu garanti etmek zorundadır.

Çek Cumhuriyeti'nde gıda ürünlerinin standart ve belgelendirilmesine ilişkin kurallar AB direktifleri ile tamamen uyumlu halde bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde, Çek Standartlar, Metroloji ve Test Ofisi (www.unmz.cz) (Czech Office for Standards, Metrology and Testing) standartlara ilişkin uygulamalardan sorumlu teşkilattir. AB'de standartların oluşturulma süreci sanayi tarafından önerilerek ya da AB Komisyonu tarafından zorunlu hale getirilerek başlatılmakta ve ulusal veya uluslararası alanda faaliyet gösteren bağımsız standart geliştirme kuruluşları tarafından yürütülmektedir. AB'de birçok standart ISO gibi uluslararası standart kuruluşlarının standartlarına uyarlanmaktadır. AB'de elektronik ve telekomünikasyon standartları haricinde bütün standartlar CEN (Avrupa Standartlar Komitesi) tarafından ele alınmaktadır. Standartlar CEN bünyesinde teknik komite veya çalışma grupları vasıtasıyla oluşturulmaktadır.

AB tarafından kabul edilen standartlar, "UNMZ" tarafından Çek Cumhuriyeti'ne adapte edilerek, yayımlanmaktadır.

1.10. Çek Cumhuriyeti-Türkiye Dış Ticareti

Türkiye-Çek Cumhuriyeti Dış Ticaret Değerleri (Milyon Dolar)				
Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2000	102	159	261	-57
2001	109	127	236	-18
2002	130	317	447	-187
2003	189	444	663	-255
2004	222	655	877	-434
2005	290	699	989	-409
2006	378	682	1.060	-304
2007	578	1.169	1.747	-591
2008	701	1.304	2.005	-603
2009	489	1.029	1.518	-540
2010	694	1.326	2.020	-632
2011	888	1.755	2.643	-867
2012	786	2.005	2.791	-1.218
2012 (Ocak-Ekim)	642	1.622	2.264	-979
2013 (Ocak-Ekim)	622	2.092	2.715	-1.469

Kaynak:ITC-Trademap

Çek Cumhuriyeti'nin 2004 yılındaki AB üyeliğine kadar, 3.10.1997 tarihli Serbest Ticaret Anlaşması çerçevesinde şekillenen Türkiye-Çek Cumhuriyeti ticari ilişkileri, bu tarihten itibaren Gümrük Birliği esasına dayanarak yürütülmektedir.

Türkiye-Çek Cumhuriyeti ticareti fiilen Türkiye-AB Gümrük Birliği ve Katma Protokol hükümlerine göre yürütülmektedir. Dolayısıyla, ülkemiz çıkışlı sanayi ürünlerine gümrük vergisi uygulanmamaktadır.

Çek Cumhuriyeti ile ekonomik ilişkilerimizin mal ticareti üzerinde yoğunlaştığı ve ikili ticaret hacminin özellikle iki ülke arasında Gümrük Birliği'nin tesis edildiği 2004 yılından sonra hızla artmakta olduğu görülmektedir. Ancak iki ülke arasındaki ticaret dengesi ülkemiz aleyhine gelişmektedir. 2012 yılında Çek Cumhuriyeti'ne ihracatımız 786 milyon dolar, Çek Cumhuriyeti'nden ithalatımız ise 2 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiş olup, iki ülke arası ticaret hacmi 2.8 milyar dolar düzeyindedir. Ülkemiz 2012 yılında yaklaşık 1.2 milyar dolar ticaret açığı vermiştir.

Çek Cumhuriyeti'ne yönelik ihraç kalemlerimize baktığımızda otomotiv ana ve yan sanayi ürünleri, hazır giyim, televizyon alıcıları, altın mücevherat, turuncgiller, ev tekstil ürünleri, alüminyum çubuk ve profiller, tütün, elektrikli ev aletleri ve demir-çelik eşyalar ön plana çıkmaktadır.

Belli başlı ithal kalemlerini ise, otomotiv ana ve yan sanayi ürünleri, otomatik bilgi işlem makineleri, elektrik devreleri teçhizatı, kilitler ve sürgüler, yün, elektrikli cihazlar, elektrik kontrol ve dağıtım tabloları, elektrik motorları ve jeneratörleri, santrifüjle çalışan kurutma ve arıtma cihazları oluşturmaktadır.

<i>Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'ne İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)</i>					
GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/2012 % Değişim
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	132.551	127.824	107.671	-16
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort	58.660	58.837	51.310	-13
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	589	35.978	40.166	12
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.	24.889	34.862	33.270	-5
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	29.532	31.349	28.227	-10
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	16.282	18.595	24.865	34
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	17.387	33.678	24.269	-28
5701	Düğümlü veya sarmalı halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden düğümlü veya sarmalı yer kaplam	5.196	7.381	20.971	184
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	681	5.393	18.282	239
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	12.392	15.5540	18.084	16
7604	Alüminyumdan çubuklar ve profiller	15.878	13.774	12.717	-8
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus (sürücü dahil) motorlu taşıtlar	16.847	15.078	11.536	-23
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	4.148	9.029	11.352	26
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	7.409	10.587	11.180	5,6
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	8.599	10.636	9.568	-10
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	7.846	11.654	9.230	-21
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan	5.279	6.202	8.775	41
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak)	1.637	4.822	8.533	77
0805	Turuncgiller (taze/kurutulmuş)	12.185	12.769	8.348	-35
8450	Ev veya çamaşırhane tipi yıkama makineleri (yıkama ve kurutma tertibatı bir arada olanlar dahil)	5.591	7.228	8.320	15

6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	8.413	8.871	8.285	-7
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya	7.451	8.960	7.711	-14
8409	Sadece veya esas itibarıyla 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	2.383	3.545	7.266	105
5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç ve dış lastiği için mensucat	6.988	10.184	7.245	-29
7413	Bakırdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar ve benzerleri (elektrik için izole edilmiş olan	6.137	9.812	6.807	-31
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folyo (gözeneksiz)	6.623	8.801	6.190	-30
1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	1.858	3.609	6.032	67
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	5.866	3.033	5.944	96
8462	Metalleri dövme, çekiçleme,kalıpta dövme,kesme, taslak çıkartma, şatafatlama,	2.416	3.759	5.756	53
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş olsun olmasın)	1.043	2.324	5.604	141
8512	Motorlu taşıtlar, bisiklet, motosikletlerde için aydınlatma veya işaret cihazları, cam siliciler vb	4.514	5.681	5.078	-11
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	4.060	5.113	4.920	-4
8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli	5.080	5.902	4.905	-17
3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	3.030	6.528	4.741	-27
7013	Sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev tezyinatı ve benzeri işler için cam eşya	2.914	3.898	4.694	20
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler	3.319	3.850	4.406	14
8716	Römorklar ve yarı römorklar; hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer taşıtlar; bunların aksam ve parçaları	107	1.064	4.232	298
8482	Her nevi rulmanlar	3.820	4.475	3.960	-12
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	10.592	113.272	3.896	-97
7408	Bakır teller	1.335	2.974	3.760	26
6908	Cilalı veya sırlı seramikten döşeme veya kaplama karoları ve kaldırım taşları	2.535	3.876	3.669	-5
7322	Demir veya çelikten elektriksiz merkezi ısıtmaya mahsus radyatör, motorlu hava püskürtücüler, bunlar	2.997	3.647	3.606	-1
2008	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen meyve ve yenilen diğer bitki parçalarının konserveleri	672	2.610	3.575	37
5703	Halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları (tuftedilmiş)	869	2.092	3.569	71
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)			3.379	100
7326	Demir veya çelikten diğer eşya:	1.946	2.491	3.373	35
0303	Balıklar (dondurulmuş)	2.044	2.944	3.274	11
3923	Plastiklerden eşya taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus malzeme, tıpa, kapak, kapsül	2.246	2.579	3.246	26
8403	Merkezi ısıtma kazanları (84.02 pozisyonundakiler hariç)	316	1.795	3.224	80
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamuller	2.560	2.904	3.175	9,4

Kaynak:ITC-Trademap

Türkiye'nin Çek Cumhuriyeti'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

GTİP No.	Ürünler	2010	2011	2012	2011/2012 % Değişim
8703	Binek otomobilleri ve esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	99.133	179.578	343.138	91
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	185.405	206.807	212.796	2
8408	Sıkıştırılmaya atışlemeli içten yanmalı pistonlu motorlar (dizel ve yarı dizel)	56.088	71.746	124.443	73
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular	113.577	125.464	116.059	-7

4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	29.200	58.390	68.805	17
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya artırılmasına mahsus makina ve cihazlar	23.770	52.772	59.873	13
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı (anahtarlar, röleler, sigortalar, fişler	29.607	52.033	45.273	-13
8301	Adi metallerden kilit, sürgü ve asma kilit (anahtarlı, şifreli veya elektrikli) ve bunların adi meta	37.655	47.407	41.357	-12
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya	4.056	27.166	38.917	43
9032	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazları	12.505	30.119	35.360	17
8415	Klima cihazları (motorlu bir vantilatör ile nem ve ısıyı değiştirmeye mahsus tertibatı olanlar)	9.554	20.391	32.747	60
102	Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)			32.279	100
8479	Kendine özgü bir fonksiyonu olan diğer makineler ve mekanik cihazlar	4.260	7.256	28.843	297
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	29.211	30.551	27.229	-10
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler, diğer mesnetler	29.031	40.597	26.041	-35
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar)	14.067	25.693	24.691	-4
5105	Yün, ince veya kaba hayvan kılları (kardeli/taranmış)	29.201	20.023	22.042	10
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	5.857	14.931	20.657	38
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelik	2.526	3.684	18.131	392
8527	Radio yayıncılarını alıcı cihazlar (ses kayıt veya sesi tekrar vermeye mahsus cihaz veya saatle birlik	12.616	13.975	17.536	25
7225	Diğer alaşımlı çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği 600 mm. veya daha fazla)	17.164	13.418	16.718	24
8512	Motorlu taşıtlar, bisiklet, motosikletlerde için aydınlatma veya işaret cihazları, cam siliciler vb.	15.330	17.502	16.557	-5
8526	Radar cihazları, hava-deniz trafiğine yardımcı telsiz cihazları ve uzaktan kumanda etmeye mahsus telsizler	3.293	8.584	15.264	77
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	21.828	32.164	15.136	-52
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm) (sıcak haddelenmiş)	32.513	1.290	14.424	1.018
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]	12.432	20.228	13.796	-31
8511	Motorlarda kullanılan elektrikli ateşleme veya hareket ettirme tertibat ve cihazları (ateşleme-din	10.303	12.986	13.521	4
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	342	4.554	13.436	195
8402	Buhar kazanları, kızgın su kazanları		962	13.195	1.271
8428	Kaldırma, elleçleme, yükleme, boşaltma makineleri (asansörler, yürüyen merdivenler, konveyörler, tel	2.422	8.782	12.703	44
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	10.789	3.852	12.528	225
3904	Vinil klorür veya diğer halojenlenmiş olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	17.872	31.473	11.243	-64
9029	Devir, üretim sayaçları, taksimetreler, milometreler, pedometreler,vb.; hız göstergeleri ve takometre	8.097	9.083	10.721	18
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makineleri, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler,	5.111	8.001	10.452	30
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	11.025	10.819	10.116	-6
5801	Dokunmuş kadife, pelüş ve tırtıl mensucat	5.552	17.078	9.516	-44
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	9.445	10.557	9.498	-10
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş olsun olmasın)	7.156	10.621	9.338	-12
3926	Plastikten diğer eşya	4.391	7.326	9.143	24
8507	Elektrik akümülatörleri (bunların separatörleri dahil)	15.931	18.245	9.096	-50
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan	13.865	15.218	8.996	-40
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	9.426	7.292	8.995	23
4008	Vulkanize kauçuktan levha, tabaka, şerit, çubuk ve profiller (sertleştirilmiş kauçuktan olanlar hariç)	5.071	10.739	8.701	-19

7019	Cam lifleri (cam yünü dahil) ve bunlardan eşya (iplik, dokunmuş mensucat gibi)	7.091	8.236	8.297	1
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	5.270	9.792	8.070	-17
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar (bağlantı elemanlarıyla birlikte olsun olmasın)	7.240	9.835	7.796	-20
8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	18.083	9.245	7.482	-19
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri; vidalar; diş	7.299	8.687	7.299	-16
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	3.327	62	7.257	11.457
7009	Cam aynalar	4.169	4.267	6.422	50

1.11.Çek Cumhuriyeti-Türkiye Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller	
Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	29.8.1975
Uzun Vadeli Ekonomik, Teknik, Sınai ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması	6.1.1976
Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması	12.11.1999
Soma-B Özel Hesabının Tesisine İlişkin Protokol	4.2.1981
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	30.06.1981
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	30.4.1992
Soma-B Özel Hesabının İşleyişi Hakkında Mutabakat Zaptı	19.3.1993
KEK I. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	10.4.1997
Serbest Ticaret Alanı Anlaşması	3.10.1997
Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması	12.11.1999
KEK II. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	23.5.2001
KEK III. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	08.04.2004
KEK IV. Dönem Toplantısı Mutabakat Zaptı	04.09.2008
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (tadil edilmiş)	29.04.2009
<i>Kaynak: DTM-Anlaşmalar Genel Müdürlüğü</i>	
<i>T.C. Prag Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği</i>	

“Türkiye Cumhuriyeti ile Çek Cumhuriyeti Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme ve Vergi Kaçakçılığına Engel Olma Anlaşması”nın yürürlüğe girebilmesi için Maliye Bakanlığınca hazırlanan kanun tasarısı ve gerekçeleri 18.01.2001 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin Plan ve Bütçe Komisyonunda, 26.02.2001 tarihinde de Dışişleri Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiş olup 2003 itibarıyla kanunlaşmış bulunmaktadır.

Mayıs 2004’den itibaren Çek Cumhuriyetinin AB üyesi olması nedeniyle, Türkiye ile olan ticari ilişkileri fiilen Türkiye-AB Gümrük Birliği hükümleri çerçevesinde yürümektedir.

İki ülke arasında, “Tarım ve Gıda Sanayi Alanında İşbirliği Anlaşması” 8 Eylül 2000 tarihinde, “Bitki Koruma ve Karantina Alanında İşbirliği Anlaşması” ve “Veterinerlik Alanında İşbirliği Anlaşması” ise Çek Cumhurbaşkanı Vaclav Havel’in 10 Ekim 2000 tarihinde ülkemize gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında iki ülke Tarım Bakanları tarafından imzalanmıştır.

15-16 Şubat 1994 tarihinde Ankara’da yapılan Türkiye-Çek Cumhuriyeti Kara Ulaştırması Karma Komisyonu Protokolu’na göre; 30 Haziran 1981 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Cumhuriyeti arasında imzalanan Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşmasının halen geçerli olduğu hususunda mutabakat sağlanmıştır.

Türkiye-Çek Cumhuriyeti Kara Ulaştırması Karma Komisyonu son dönem toplantısı 6-7 Haziran 2006 tarihleri arasında Prag'da gerçekleştirilmiştir. Sözkonusu Toplantı sonunda imzalanan Protokol'da, 2006 yılı için kesin 2007 yılı için geçici izin belgesi kotaları belirlenmiş olup, tüm bu izin belgeleri Anlaşmanın 12. Maddesine uygun olarak ücretsizdir. 2007 yılı içinde aynı sayıda izin belgesi kullanılmış olmakla birlikte, 2008 yılında Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın Çek Cumhuriyeti'ne resmi ziyareti vesilesiyle yapılan görüşmelerde Başbakanlar arasında varılan mutabakat sonrasında ilave 2.500 ikili izin belgesi alınmıştır.

10 Ekim 2000 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Çek Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Gümrük Konularında Karşılıklı İdari Yardım Anlaşması"nın onaylanmasına ilişkin 2000/1722 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 25.12.2000 tarihli ve 24275 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 08.02.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ülkemiz ile Çekoslovakya arasında 30 Haziran 1981 tarihinde imzalanmış bulunan bir Turizm İşbirliği Anlaşması mevcuttur. Söz konusu anlaşma çerçevesinde, 19 Ekim 1989 tarihinde, Prag'da Türkiye-Çek II. Dönem Turizm Karma Komisyon Toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz ile Çek Cumhuriyeti arasındaki posta ilişkileri, Dünya Posta Birliği (UPU) Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Avrupa konferansına (CEPT) bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren Avrupa Posta Mevzuatı Komitesi (CERP) ayrıca Avrupa Kamu posta İşletmecileri Birliği (POGSTEUROPE) kararı çerçevesinde sorunsuz olarak sürdürülmektedir.

Ayrıca, Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü ile Çek Cumhuriyeti arasında bürofax ile posta havalesi ve ödeme şartlı gönderi gibi paralı posta hizmetleri mevcut olup, telgraf haberleşmesi ise direkt olarak sağlanmaktadır.

1.12.Çek Cumhuriyeti-Türkiye Yatırım İlişkileri

Türkiye ile Çek Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler uzun bir geçmişe dayanmaktadır. I. Dünya Savaşı sonrasına kadar uzanan bu ilişkilerde sanayi alanında işbirliği öne çıkmaktadır. Örneğin, Uşak Şeker Fabrikası, İstanbul ve Ankara TEKEL Bira Fabrikaları, SOMA, Afşin/Elbistan Termik Santrallerinin teknik donanımı gibi yatırım projeleri, Türkiye Çekoslovakya ortak yatırım projeleridir. Ayrıca, üretim işbirliği çerçevesinde Türkiye'de lastik fabrikaları, araç, fork-lift montaj hatları inşa edilmiştir. Bu işbirliğinin en önemli örneklerinden biri de; JAWA motosiklet montaj atölyelerinin kurulmasıdır. JAWA, uzun bir dönem Türk pazarındaki varlığını devam ettirmiştir.

1 Ocak 1993 tarihinden itibaren eski Çekoslovakya'nın Çek ve Slovak Cumhuriyetleri olarak bölünmesiyle birlikte, her iki Cumhuriyet Çekoslovakya'nın uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini aynen kabul ettiklerini açıklamışlardır.

Türkiye'de 26 adet Çek Cumhuriyeti sermayeli şirket bulunmaktadır. Çek firmalarının ülkemizdeki yatırımları 2,5 milyar ABD Dolarına ulaşmış olup en önemli yatırımcılar CEZ, Energo-Pro ve ZENTIVA'dır.

Çek Cumhuriyeti'nde 80'den fazla Türk firmasının faaliyeti bulunmaktadır. Genelde ticaret ve hizmet sektöründe faaliyet gösteren firmalardan sadece bir tanesi üst yapı firması olup minibüs üretimi yapmaktadır. Daha önce faaliyet gösteren iplik üretim firmaları kapanmıştır. Türk firmalarının Çek Cumhuriyeti'ndeki yatırımları 20 milyon euroyu bulmaktadır. Türk firmaları genelde küçük ölçekli ve esnaf niteliğindedir. Türk firmalarının çoğu tekstil ve hediyelik eşya sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Hediyelik eşya satan ve kuyumculuk yapan firmalarının çoğu perakendecidir. Kuyumculuk alanında faaliyet gösteren LAPİS, G&S toptancılık da yapmaktadır.

Eczacıbaşı Sağlık Ürünleri ve Eczacıbaşı Özgün Kimya, 2007 yılında, yaklaşık 650 milyon Euro karşılığında Çek Zentiva NV tarafından satın alınmıştır.

SARAN Holding, 2007 yılı sonunda Çek Cumhuriyeti'nin ve Orta Avrupa'nın en büyük seyahat acentelerinden olan ÇEDOK'u 80 milyon ABD Dolarına satın almıştır. CEDOK'un bu defa, ülkenin yine büyük tur operatörlerinden FİRO'yu satın almak için girişimleri bulunmaktadır.

Altınbaşlar Grubu'nun Çek Cumhuriyeti'nde 15 milyon ABD Dolarına yakın emlak yatırımı bulunmaktadır. Altınbaş Grubu'nun ayrıca, Aslanlı Grubu'ndan devraldığı, Prag'ın ilçelerinden Slany'de mali portresi 150 milyon ABD Doları tahmin edilen bir konut gelişim projesi bulunmaktadır.

Çek firmaları Türkiye'nin enerji projelerinde büyük ilgi duymaktadır. Nitekim, CEZ A.Ş. ile AK Enerji Elektrik Üretim A.Ş. ortaklığı ile kurulan AKCEZ OGG, Sakarya Elektrik Dağıtım A.Ş.'yi 600 milyon ABD Doları bedelle satın almıştır. Ayrıca CEZ, Akenerji'nin %37,36'sını temsil eden 24.4 milyon TL nominal değere sahip hisseyi 14 Mayıs 2009 tarihiyle devralmıştır.

Son olarak, Çek enerji şirketi Energo-Pro Türkiye'de yaklaşık 8 milyar Çek Kronu (307,5 MİLYON Euro) değerinde 5 hidroelektrik santrali satın almıştır. Energo-Pro, CEZ'den sonra Türkiye'de enerji sektörüne en büyük yatırımı yapan ikinci Çek firmasıdır.

1.13. İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

İki ülke arasında eşya ve yolcu taşımacılığında karşılaşılan en önemli sorun vize başvurularının uzun süre içinde sonuçlandırılmasıdır. Çek Cumhuriyeti'nin 2007 yılı sonunda Schengen alanına dahil olmasına bağlı olarak bu süreç daha da uzamıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde gelir ve harcamalar düzeyi son yıllarda artmakta olmasına rağmen, ülkemiz ihracatçılarının oldukça alışkın olduğu Batı Avrupa pazarına göre nispeten düşük olması sebebiyle, özellikle tüketici gruplarında pazarın çok büyük miktarlarda alım yapabilecek kapasitede olmadığı dikkate alınmalıdır.

Diğer taraftan süt ve sütlü ürünler, her türlü sığır eti, işlenmemiş kanatlı eti ve sofralık yumurtaların Türkiye'den AB'ye ihracatının halen yapılamamakta olması dolayısıyla Çek Cumhuriyeti pazarında da bu ürünlere ilişkin ülkemizin ihracat imkanı bulunmamaktadır.

Bankacılık sisteminin teknoloji olarak Batı Avrupa ülkelerindeki kadar olmasa da gelişmiş olduğu ancak teknoloji kullanımında hala problemler yaşandığı ve ödemelerin gecikebildiği bildirilmiştir.

Mallar genelde karayolu ile gönderilmekte, bu da 4-6 gün sürmektedir. Ulaşım bakımından ihracatçı firmaların genelde güçlük yaşamadığı belirtilmekle birlikte bazen yabancı plakalı araçlar ile nakliye yapmaları gerekmektedir. Ayrıca otoban geçiş ücretlerinde yapılacak indirimler fayda sağlayacaktır. Yollarda güvenlik açısından hiçbir sorunla karşılaşmadığı ifade edilmektedir.

Çek Cumhuriyetine yönelik ihracatımızda yaşanan en büyük problem reklamasyon giderleri adı altında sürekli yapılan kesintilerdir.

1.14. İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri

26.11.1976 tarihinde imzalanan sözleşme ile SKODAEXPORT/Çekoslovakya METEX/Finlandiya ve GAMA A.Ş./Türkiye Firmaları Konsorsiyumuna ihale edilen 2x165 MW'lık Soma-B Termik Santrali I. ve II. Üniteleri ve 12.11.1980 tarihinde sözleşme ile SKODAEXPORT/Çekoslovakya Gama AŞ/Türkiye Firmalarına ihale edilen 2x165 MW'lık Soma-B Termik Santrali III. Ve IV. Üniteleri kesin kabulleri 1985-86 yıllarında yapılmış olup, halen her dört ünite de enerji üretimlerini sürdürmektedir.

2x165 MW'lık Soma-B V. ve VI. Tevsii Üniteleri 18.9.1986 tarihinde imzalanan sözleşme ile SKODAEXPORT/Çekoslovakya ve Gama AŞ'ye %100 kredili olarak ihale edilmiştir. Bu projenin finansmanı, SKODAEXPORT/Çekoslovakya, KFW'den (Almanya Kredi Kuruluşu) ve FIRST CHICAGO LTD'den temin edilen kredi ile sağlanmıştır. Çek Cumhuriyeti'nde halen faaliyet gösteren tek firma

Aslanlı Grup'tur. Aslanlı Grup'un Çek Cumhuriyeti'nde konut geliştirme projelerinin (16 villalık bir proje) yanı sıra büyük boyutlu emlak yatırımları da bulunmaktadır.

1.15.Pazar ile İlgili Bilgiler

1.15.1 Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Patent konusunda müracaatların ibraz edileceği merci Çek Patent Ofisidir. Yabancı müracaatçılar Çek Patent Vekilleri tarafından temsil edilmelidir. Kaydedilen patentler, patente müracaat tarihinden itibaren 20 yıl süreyle geçerlidir. Bir kullanım modelinin koruma hakkı süresi beş yıl olup, bir beş yıl daha uzatılmaktadır. Patent veya koruma hakkını muhafaza etmek için yıllık ücretin ödenmesi gerekmektedir.

Ticari markalar, Çek Cumhuriyeti'nde uluslararası sözleşmelere dayanan geniş bir korumayı haizdir. Markanın korunması bakımından arzu edilen bölgenin büyüklüğüne göre markalar yalnızca Çek Cumhuriyeti'nde ya da AB içinde tescil edilebilmektedir.

1.15.2. Dağıtım Kanalları

Son yıllarda görülen hızlı ekonomik gelişmeler ve yüksek miktardaki yabancı doğrudan yatırımların etkileri ticaret hayatında da kendini hissettirmiştir. Giderek artan büyük supermarket zincirleri nedeniyle gerek ithalatçılar gerek üreticiler doğrudan perakendeciye dağıtım yaptıkları gibi büyük depoların ve büyük toptancıların ortaya çıkmış olması nedeniyle dağıtım sistemi de giderek yerini zincir mağazacılığa ve depoculuğa bırakmaktadır.

Küçük işletmelerin de giderek zincir haline gelmeye çalıştıkları ve kendi dağıtım ağlarını kurmaya çalıştıkları görülmektedir. Ancak, Çek Cumhuriyetinin gününbirlikçiler dahil edildiğinde (ki bunların sayısı 100 milyondan fazladır) yılda 105-106 milyon turist çektiği göz önüne alındığında hala perakendeciye ve tüketim sektörüne yapılacak küçük çaplı dağıtım hizmetlerinin öneminin büyük olduğunu belirtmek gerekir. Bu nedenle, gelişmeler şehirlerin dışında sürekli olarak ticaret merkezlerinin kurulması ve depoların kurulması şeklinde olmaktadır.

Çek Cumhuriyeti, Avrupa tarzı gelişmiş bir dağıtım sistemine sahiptir. Pazarın birçok alt segmentlerinde acenta ve distribütörlerin etkinliği ve gücü gün geçtikçe artmakta ve kadroları genişlemektedir. Halihazırda teknik açıdan yeterli acentalar bulmak mümkün olmakla birlikte pazarlama ve müşteri hizmetleri stratejilerinde desteğe ihtiyaçları vardır. Distribütörlerin kar marjları diğer Avrupa ülkelerinden farklı değildir. Saha satış temsilcisi ortalama 30.000 Çek Kronu (1.500 \$) + komisyon (ürüne bağlı olarak % 5-10 arasında değişmektedir) ve araba-seyahat masraflarını talep etmektedir.

Amerikan tarzı süpermarketlerin ve Avrupa tarzı hipermarketlerin, alışveriş merkezlerinin her geçen gün sayılarının artmasına ve hafta sonu dahil günün 24 saatinde geniş ürün yelpazesi sunma, düşük fiyat avantajları ve rekabet güçlerine rağmen, bakkal, eczane, butik tarzı konfeksiyon mağazaları ve müzik cd satış yerlerine Prag sokaklarında hala rastlanmaktadır. İsveç İKEA, İngiliz TESCO, Alman OBİ, Lidle, Hornbach, Baumax gibi büyük zincir mağazaların sayısı gerek ülke çapında gerek Prag'da her geçen gün artmaktadır.

Uluslararası toptan ve perakende ticaret şirketlerinin Çek Cumhuriyetine yatırımları büyük ölçüde tamamlanmıştır. Bu aşamada, birleşmeler ve yeni şubeler açmak şeklinde yatırımlar devam etmektedir. Gözden kaçırılmaması gereken en önemli husus, hızlı gelir artışına rağmen, pazarın büyük olmaması ve nüfus artış hızının (0) veya (-) olmasıdır.

1.15.3. Tüketici Tercihleri

Çek tüketiciler ve firmalar son derece fiyat duyarlıdır. Ancak, son zamanlarda refah seviyesindeki artışa paralel olarak marka tercihleri de ön plana çıkmaya başlamıştır.

Her ne kadar kredi kartı kullanımı yaygınlaşmaya başlasa da, Çek Cumhuriyeti hala nakit paranın geçerli olduğu bir pazardır.

Serbest piyasa ekonomisine geçişten bu yana çok yol almış olmakla birlikte, satış sonrası destek ve müşteri hizmetleri hala Avrupa standartlarına ulaşamamıştır. Müşteri memnuniyeti sistemi uygulaması, hala eksikliği olan ve geliştirilmeye açık bir konudur.

1.15.4. Reklam ve Promosyon

Doğru acentayı bulmak ve onu en uygun şekilde desteklemek Çek pazarında başarı elde edebilmek için en önemli faktördür. Firmalar, satışlarını etkin tanıtım ve reklam kampanyaları ile artırabilirler. En uygun kampanya stratejilerinin tesbitinde, şüphesiz acentalar önemli rol oynamaktadırlar. Çek pazarının çok büyük olmadığı dikkate alındığında, maliyetli reklam kampanyalarına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Yabancı firmalar, acentaları depo ve ekipman gibi imkanları sağlarken, tanıtım ve reklam masraflarını karşılamak durumundadır.

Ticaret fuarları tarihi orta çağa kadar uzanan Avrupa'da bir yaşam tarzıdır. Buna bağlı olarak, özellikle Brno ve Prag'da düzenlenen uluslararası fuarlara katılım, sadece Çek Cumhuriyeti pazarı için değil, aynı zamanda Polonya, Slovakya, Avusturya ve hatta Rusya pazarına yönelik göreceli olarak daha az maliyetli bir tanıtım yöntemidir.

Çek Cumhuriyeti'nin küçük bir pazar olmasına bağlı olarak, her sektörde karar alıcıların sınırlı sayıda olması nedeniyle, bu kişileri hedefleyen seminerler, basın duyuruları ve medya kampanyaları etkin bir diğer yöntemdir.

Parakende açısından bakıldığında ise mağaza promosyonları yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

1.15.5. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Çek Cumhuriyeti'nde ambalajın etiketinde, ambalajın üretildiği malzemenin tipi, yeniden kullanım yahut geri dönüşüm durumuna ait bilgiler yer alacaktır. Etiketlenmesi gereken ambalajlama ve etiket formatı çeşitli kararlarla hukuki düzenlemeye tabi tutulmuştur. Ambalaj üreticileri, ithalat ve ihracatçıları, ilgili makamlara sunacakları yıllık raporlarında üretilen, ithal veya ihraç edilen paketleme malzemesinin miktarını, yapıldıkları malzemeleri belirtmek durumundadır.

Benzer şekilde, ambalajlı ürün satan şirketler, kullanıcılara ambalajın kendisi ve atığı (geri alınması, toplanması, yeniden kazanılması, dönüştürülmesi, atılması vb.) konusunda bilgi sağlamak zorundadır.

1.15.6. Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler

Çek pazarında satış yapabilmek, başarılı olabilmek için Çekçe konuşmak esastır. Ürün kataloglarının Çekçe olması idealidir. Ancak, birçok uluslararası firmalarda üst düzey yönetici pozisyonunda Çekçe bilmeyen kişilerin çalıştığını dikkate alınca en uygun, en etkin olanının hem İngilizce hem Çekçe katalog bastırmaktır.

Ülkede metrik sistem geçerlidir. Ürün etiketlerinin mutlaka Çekçe olması gerekmektedir.

Birçok pazarda olduğu gibi, Çek pazarında da iş yapabilmek için, Çekçe bir web sayfasına sahip olmak faydalı olacaktır. Yabancı firmaların web sayfaları genelde İngilizce/Çekçe olmakta, üçüncü dil olarak Almanca kullanılmaktadır. Web sayfasına sahip olmak pazardaki varlığınıza bir meşruluk kazandırırken, müşterilerinize ulaşmak ve etkilemek için de önemli bir araçtır.

1.15.7.Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Çek Cumhuriyeti, 10.000 km'yi bulan bir demiryolu ağına sahiptir. Karayollarının toplam uzunluğu ise 55,6 bin km'yi bulmaktadır. Karayollarının sadece 633 km'si otobandır. Çek Cumhuriyeti'nde iç sular taşımacılıkta kullanılmakta, son yıl itibariyle 2,2 milyon ton yük nehirlerde taşınmaktadır. Ülkede, 19'u uluslararası olmak üzere toplam 90 adet havalanı bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti ile yapılan ikili ticaretimizde mallar genel olarak karayolu ile taşınmaktadır. 2008 ve 2009 yıllarında ülkemiz taşımacılarının kullanımı için verilen 10.000 adet (5.500 ikili/transit, 3.500 ikili, 1.500 transit) geçiş belgesinin tamamına yakını kullanılmıştır. 2010 yılında ikili taşıma geçiş belgesi sayısı 1.250 adet artırılmış ve toplam geçiş belgesi sayısı 11.250'ye ulaşmıştır.

Diğer taraftan, Türk taşımacıların Çek Cumhuriyeti'ne yaptığı taşımaların sayısı 2008 yılında 3.330 iken Çek Cumhuriyeti kamyonlarının ülkemize yaptığı taşıma sayısı 3.500 adet olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında krizinde etkisiyle ticaretteki daralmaya bağlı olarak bu rakamda %7 oranında bir düşüş gözlemlenmiştir. İkili taşımalarda Çek nakliyeciler AB üyesi ülkelere geçiş ücreti vermediklerinden maliyet açısından daha avantajlı durumdadırlar.

Genel olarak, karşılıklı yük taşımacılığında, Türk taşımacıların kullanımı için verilen geçiş belgelerinin yetersizliğinden ziyade, geçiş güzergahındaki ülkelere özellikle de Macaristan geçişindeki keyfi uygulamalar, maliyetleri artırıcı bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır.

1.15.8.Kamu İhaleleri

Çek Cumhuriyeti'nde açılan ve Çek şirketleri haricinde diğer ülkelerin firmalarına da açık olan ihaleler haftalık 'Obchodni Vestnik' gazetesinde yayımlanmaktadır.

İhalelerin Yayınlandığı Web Siteleri:

- Kamu İhaleleri (<http://www.isvzus.cz>)
- Kamu Genel Müzayedeleri ve Teklifler (<http://www.centralniadresa.cz>)
- TED-Tenders Electronic Dailly (<http://ted.europa.eu>)

1.16.Çek Cumhuriyeti'ne Temizlik Kağıtları İhraç Potansiyelimiz

Çek Cumhuriyeti'nin toplam temizlik kağıtları ithalatı 191 milyon dolar olmuştur. Temizlik kağıt ürünleri ithalatında en büyük pay tuvalet kağıtlarına aittir. Bu ürünler toplam temizlik kağıtları ithalatının %41'ini oluşturmaktadır. Bu ürün grubu aynı zamanda Türkiye'nin dünya genelinde en çok ihraç ettiği hijyenik kağıt ürünleridir.

Çek Cumhuriyeti'nin 2012 yılı temizlik kâğıtları ithalatında Slovakya, Almanya, Polonya, Avusturya ve İtalya başlıca tedarikçi ülkelerdir. Türkiye pazara olan ithalatı 2012 yılında yaklaşık 561 milyon dolar olmuştur ve bir önceki yıla göre %17 oranında azalmıştır.

Çek tüketicilerin sağlık ürünlerine verdiği önemin artması, yoğun iş hayatı ve işgücüne katılan kadın sayısındaki artışla beraber ev ve iş ortamlarında kullanım kolaylığı sağlayan ürünlere olan talep her geçen gün artmaktadır. Bu çerçevede pazarda hijyenik ürünlere olan talebin artması beklenmektedir.

1.17.Çek Cumhuriyeti'ne Mobilya İhraç Potansiyelimiz

Çek Cumhuriyeti mobilya sanayinde 4000 üzerinde firma faaliyet göstermektedir. Bunların büyük çoğunluğu 10 kişiye kadar işçi istihdam etmektedir. 10 kişinin üzerinde istihdamı olan firmaların sayısı ise 500 kadardır.

Çek mobilya sektörü AB'nin 13. en büyük mobilya üreticisidir. Mobilya sanayi üretimi 1 milyar Euro'nun üzerindedir. Çek Cumhuriyeti bükme ağaç mobilyasında (bentwood furniture) ve son zamanlarda da mutfak mobilyasında önemli bir üne sahiptir. Çek Cumhuriyeti'nde üretilen başlıca mobilyalar: mobilya parçaları (%32), diğer mobilyalar (%26), yatak odası mobilyaları (%13), mutfak mobilyaları (%13), yemek ve oturma odası mobilyaları (%6), rattan mobilya (%5), döşemesiz oturma gruplarıdır (%4).

Son yıllarda pazarda perakende mobilya satış noktalarının sayısı hızlı bir şekilde artış göstermiştir. Pazarda 2000'den fazla satış noktası bulunmaktadır. Avrupa Möbel, IKEA, OBI, BauMax, Asko, Jysk ve Kika en popüler olan perakende satış noktalarıdır. Pazardaki mobilya satış noktalarının artışının devam etmesi beklenmektedir. Ancak ekonomik krizin mobilya sektörünü de etkilemesi kaçınılmaz olup, piyasanın 2010'da daralacağı öngörülmektedir.

Çek tüketicisi özellikle ürünün nerden yapıldığına ve gerçek değerinin ne olduğuna çok büyük önem vermektedir. Ayrıca esneklik, yeni ve moda tasarım mobilyada aranan unsurlar olarak öne plana çıkmaktadır. Bu tasarımların yüksek kalite ve makul fiyatlarla kombine edilmesi halinde, ürünlerin pazarlama şansı artacaktır.

Bunların yanı sıra, gerek satış öncesi, gerekse satış sonrası sağlanan hizmetler de büyük önem kazanmaktadır. Satış öncesi sağlanan hizmetlerin alışlagelmiş ve olağan olmasına rağmen, satış sonrası müşteri hizmetleri son yıllarda önem kazanan bir konudur. Özellikle, satış sonrası hizmetlerdeki kalite, ürünü tamir etme olanağı, kullanım talimatları, bakım talimatları sunma ve her tür sorunu çözmeye yönelik hizmetler artık bir ürünün seçiminde belirleyici rol oynamaktadır ve satışları büyük ölçüde etkilemektedir.

Çek Cumhuriyeti'nin 2012 yılı mobilya ithalatı yaklaşık 1.4 milyar dolar olmuştur. Bir önceki yıla göre ithalat %2 oranında azalmıştır. Pazardaki başlıca tedarikçi ülkeler Almanya, Polonya, Çin, Slovakya ve İtalya'dır. Türkiye'nin, Çek Cumhuriyeti'ne mobilya ihracatı ise 7 milyon dolar civarındadır ve ülkenin ithalatındaki payı ise yaklaşık %1'dir.

Türkiye'deki mobilya sektörü özellikle son 10 yılda tahminlerin ötesinde bir gelişme göstermiş olup, sahip olduğu teknolojik alt yapı ve üretim imkanları ile Türkiye bölgesinin en önemli üreticilerinin başında gelmektedir.

1.18.Çek Cumhuriyeti'ne Müteahhitlik Hizmetleri İhraç Potansiyelimiz

Çek Cumhuriyeti inşaat sektörü, Çek ekonomisinin en önemli motor güçlerinden birini teşkil etmektedir. Sektörde toplam üretim son yıllarda ortalama %9'un üzerinde artmıştır. Üretim 860.8 milyar Çek Kronuna (50.5 milyar ABD Doları) ulaşmıştır.

Tamamlanan inşaat işi 536.6 milyar Çek Kronuna (31.6 milyar ABD Doları) ulaşmış olup, 162.1 milyar Çek Kronu (9.5 milyar ABD Doları) yol, köprü, demiryolu, tünel vb. mühendislik işleridir. İnşaat işlerinde özel sektörün payı %55.5, kamunun payı ise %44.5 iken, mühendislik işlerinde kamunun payı %74.4, özel sektörün payı %25.6 olmuştur.

İnşaat sektörünce yaratılan katma değer, gayri safi katma değerın %6.6'sına karşılık gelmekte olup, yaklaşık 13 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

İnşaat sektörünün bu şekilde büyümesinde en önemli etkenlerden biri şüphesiz ulaşım sektöründe yapılan kamu yatırım harcamaları ve uluslararası sermaye ile yapılan ticaret merkezi inşaatları olmuştur. Ayrıca, yaşam standardının yükselmesine paralel olarak uygun mortgage faiz oranları konut inşaat sektörünün büyümesinde önemli rol oynamıştır. Esas itibarıyla ticaret merkezleri inşaatındaki büyüme, konut inşaatlarının gerisindedir.

Bununla birlikte, kayda değer orandaki yolsuzluk ve AB güvenlik normları nedeniyle inşaat maliyetlerindeki yükseklik ülkede yatırım için caydırıcı unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Bu caydırıcı unsurlara rağmen, inşaat sektörünün GSYİH içindeki payı artarak devam edeceği ve önümüzdeki yıllarda %8'lere çıkacağı tahmin edilmektedir.

Toplam işgücünün yaklaşık %9'unun istihdam edildiği inşaat sektöründe 20'den fazla işçi çalıştıran firma sayısı 2007 yılı sonu itibarıyla 2.442'dir. Bu firmalardan sadece 7 tanesi kamu teşekkülüdür. Özel sektör firmalarından 132 tanesi yabancı sermaye kontrolü altındadır. Bu inşaat firmalarının çoğu küçük ve orta ölçekli firmalardır. 100 ve daha fazla işçi çalıştıran firmalarının sektördeki toplam firma sayısına oranı %11.8'dir. Sadece 10 firma 1.000 kişiden fazla işçi istihdam etmektedir.

Piyasa ekonomisine geçişin başladığı 1990 yılından 1994 yılına kadar devlet mülklerinin yaklaşık %80'inin özel sektöre geçmesi, inşaat sektöründe de temel yapılanma bakımından radikal değişiklikler gerektirmiştir. Bu süreçte, büyük ölçekli devlet teşekkülü inşaat firmaları yok olurken, özel sektöre ait küçük ve ortak ölçekli birçok inşaat firması ortaya çıkmıştır.

Bugün gelinen noktada, sektörde faaliyet gösteren firmaların %85.6'sı özel, yerli firmalardır. Bununla birlikte, İsveç-Skanska CZ %10'luk payı ile piyasa lideri konumundadır. Çoğunluk hisseleri bir Slovak-Doprastov firmasında olan Metrostav ve yine çoğunluk hisseleri Fransız Eurovia (Vinci) firmasında olan Stavby Silnic a Zeleznic (SSZ), her biri %4'lük oranla piyasada ikinci firma konumundadırlar. Bu firmaları, Strabag, a.s. ve Geosan Group, a.s izlemektedir.

Halihazırda Çek inşaat sektörü, kapasite, teknik yeterlilik ve organizasyon açısından son derece gelişmiş bir düzeydedir. Kalifiye işgücü ve makine, ekipman sıkıntısı genel olarak bulunmamaktadır. Sektörde yabancı firma faaliyetlerine kısıtlayıcı bir düzenleme bulunmamakla birlikte, kayda değer orandaki yolsuzluk ve AB güvenlik normları nedeniyle inşaat maliyetlerindeki yükseklik ülkede yatırım için caydırıcı unsurlar olarak göze çarpmaktadır.

Yürürlükte olan hukuki düzenlemeler çerçevesinde, müteahhit firmanın örneğin özel ekipman gerektirmeyen(kimyasal madde, gıda ya da ilaç depolaması yapılmayacak) yaklaşık 30 haftada tamamlanacak 1.300 m²'lik bir deponun inşaat izni için toplam 36 işlem gerekmekte ve bu işlemlerin tamamlanması yaklaşık 150 gün sürmektedir. Bu işlemler için toplam maliyet ise yaklaşık 53.000 Çek Kronu(2.800.000 ABD Doları)'dur. Çek Cumhuriyeti, işlem sayısı açısından OECD ülkeleri ortalamasının üstünde iken, işlemlerin tamamlanması için gerekli süre ve işlemlerin maliyeti açısından OECD ortalamasının altında yer almaktadır. Çek Cumhuriyeti AB ülkeleri arasında en yüksek işlem sayısına sahip ülkedir. Bunun yanı sıra, maliyet açısından en avantajlı ülkeler arasında yer almaktadır (27 ülke arasında en düşük maliyetli 3. ülke). İnşaat izni için gerekli sürede ise 150 gün ile 9. sıradadır. Çek Cumhuriyeti, inşaat izni ile ilgili sıralamada 183 ülke arasında 76. sıradadır.

Sektörün son dönemde canlanmasında özel sektör projeleri kadar AB kaynaklarının da kullanıldığı kamu projelerinin de katkısı olmaktadır. Özellikle ulaştırma altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik projeler ön plana çıkmaktadır.

1.19.Ulaştırma Altyapısı

Ulaşım altyapısına yönelik inşaat faaliyetleri toplam iş hacminin ¼'ünden, kontrat bazında ise yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Karayolu, otoban, demiryolu onarımı ve bakımı, su şebekesi ve hava yolu altyapı inşaat faaliyetleri ulaşım altyapı faaliyetleri arasındadır.

Halihazırda Çek Cumhuriyeti'nde demiryolu uzunluğu 9.400 km'yi bulmaktadır. Sadece mevcut standartların korunması ve demiryollarının iyileştirilmesi için 160 milyar ÇK (8 milyar ABD Doları) tutarında yatırım gerekmektedir. 12 milyar ÇK sadece mevcut sistemin bakım ve onarımı için, 150 milyar ÇK ise yeniden yatırımlar içindir. Mevcut demiryolu ağının bu haliyle korunması hiç bir modernizasyon öngörülmemesi durumunda bile gereken yatırım 6 milyar ÇK'nu bakım ve onarım, 14 milyar ÇK'nu yatırımlar için olmak üzere toplam 20 milyar ÇK'nunu bulmaktadır.

Çek Cumhuriyeti'nde karayolu ağı ise 325 km. duble yol, 489 km. otoyol olmak üzere 128.000 km'dir.

1.20.AB Kaynaklı Projeler

Çek Cumhuriyeti'nde Bölgesel Kalkınma Programları çerçevesinde; 2013 yılına kadar 21,2 milyar Euro AB kaynaklarından (ERDF, Cohesion Fund), 3,7 milyar Euro Çek bütçesinden karşılanmak üzere, toplam 24,9 milyar Euro tutarında yatırım yapılacaktır. Ulaştırma, çevre altyapısını iyileştirmeyi ve yenilemeyi, girişimcilik ve inovasyonu teşvik eden ulusal programların yanı sıra bölgesel düzeyde ve uluslararası işbirliği kapsamında programlarda bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti Bölgesel Kalkınma Programlarına hakkında ayrıntılı bilgilere;

http://ec.Europa.eu/regional_policy/atlas2007/czech/index_en.htm adresinden ulaşılabilmektedir.

Bu çerçevede, ulaşım altyapısını geliştirme projeleri için 2013 yılına kadar 5,8 milyar Euro AB fonları (ERDF ve Cohesion Fund) kaynaklı, 1 milyar EURO milli bütçe kaynaklı olmak üzere toplam 6,8 milyar Euro'luk yatırım planlanmaktadır. Plan kapsamında, TEN-T (Trans-European Transport Networks) ağının Çek Cumhuriyeti sınırları içinde demiryolu ağının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi (%37,9), karayollarının iyileştirme ve yeni karayolu inşası (%27,9), TEN-T ağı dışında demiryollarının iyileştirilmesi (%6,9), TEN-T ağı dışında 1.sınıf karayollarının iyileştirilmesi (%18,2), Prag Metrosunun iyileştirilmesi ve geliştirilmesi(%5,7), Çoklu ve kombine kargo taşıma modellerinin desteklenmesi ve nehir taşımacılığının geliştirilmesi(%2,0), teknik yardım programları (%1,4) için 6,8 milyar EURO'nun harcanması planlanmaktadır. AB kaynaklı ulaştırma projeleri için ilgili kişinin irtibat bilgileri aşağıdadır.

Ulaştırma Bakanlığı

Sn. Tomas, Cocek

Tel.: +420 225 131 103

Fax.: +420 225 131 560

E-mail.: tomas.cocek@mdcr.cz

Ulaştırma projeleri kapsamında Benesov-Stranice ile Letohrad-Lichkov demiryolu hatlarının modernizasyonu (152 milyon Euro) projesi 1 yılı aşan sürecin sonunda Avrupa Komisyonu tarafından 2009 yılı Aralık ayında onaylanmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde çevre altyapısının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için ise 2013 yılına kadar 4,9 milyar Euro AB kaynaklarından (ERDF ve Cohesion Fund), geri kalanı milli bütçeden karşılanmak üzere toplam 5,8 milyar Euro'luk yatırım yapılacaktır. Konu ile ilgili Çevre Bakanlığı'nın irtibat bilgileri aşağıdadır.

Çevre Bakanlığı

Tel.: +420 267 122 530

Fax.: +420 272 744 944

1.21.Özel Sektör- Kamu İşbirliği

Çek Cumhuriyeti'nde kamu projelerinin finansmanında, AB fonlarının yanı sıra özel sektör kaynakları da kullanılmaktadır. Kamu ve özel sektör işbirliği (PPPs) kapsamında, projeye bağlı olarak "BOT" (Built-Operate-Transfer) ya da "DBFO"(Design-Built-Finance-Operate), "DBOT"(Design-Built-Operate-Transfer) gibi modeller kullanılmaktadır. Kamu projelerinde özel sektör ile işbirliğinin yönetimi ve PPP projelerinin uygulaması için 2004 yılında "PPP Centrum a.s." kurulmuştur. Prag-Kladno demiryolu hattı modernizasyonu ve Ruzyne havaalanı demiryolu inşası, Stresovice Askeri Hastane inşası, bakım-onarımı, D-3 otobanı ve R-3 karayolunun inşaa, bakım-onarım çalışmaları, Usti nad Labem Adalet Sarayı inşası gibi altyapı ve üst yapı PPPs projeleri şirketin internet sayfasından(www.pppcentrum.cz) takip edilebilmektedir.

1.22.Konut Sektörü

Halkın refah seviyesindeki artışla birlikte, düşük faiz oranlı "Mortgage" kullanımındaki genişleme, ilk kez ev sahibi olacak yeni evlilere sağlanan konut desteği ve özellikle yabancı yatırımcıların büyük boyutlu inşaat projelerindeki gelişme, yeni konut inşasını da kayda değer bir şekilde cesaretlendirmektedir. Bununla birlikte, konut sektörü krizden ciddi boyutta etkilenmiş ve konut ve emlak fiyatları 2008 yılı başından bu yana %20-30 değer kaybetmiştir.

1.23.İnşaat Kanunu ve İlgili Diğer Mevzuat

İnşaat sektöründe yasal altyapı, ekonomik ve siyasi değişim ve gelişim sürecindeki devamlılığın gereği olarak ve AB mevzuatına uyum sürecindeki zorunluluklara da bağlı olarak 2006 yılında yeniden düzenlenmiştir.

Sektöre ilişkin temel prensipler 183/2006 sayılı "İnşaat Kanunu" ile düzenlenmiştir (EK:1). 1 Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe giren bu kanunda; şehir ve bölge planlamaya ilişkin hususlar; amaçları, yetkili birimleri, enstrümanları, sürdürülebilir bölge kalkınmasına ilişkin etki ve değerlendirmeler, karar alma süreci, çevresel etki değerlendirmeleri, inşaat şartları, kamu altyapıları için arazi geliştirme çalışmaları, planlama faaliyetleri için aranan şartlar, planlama faaliyetlerinin dosyalanması konularında hükümler yer almaktadır.

Söz konusu kanunda ayrıca, inşaatla ilgili mevzuata da yer verilmekte; inşaat izinleri ve değiştirilmesi, çevre düzenlemesi, inşaat ofislerinin yetki ve denetimi, yetkili müfettişlerin yetkilendirilmesi ve pozisyonları, inşaatı yapan kişilerin görev ve sorumluluklarına, mimari koşullara, genel inşaat şartlarına, istismak koşullarına, kamu önceliklerinin korunmasına ilişkin hususlar da düzenlenmektedir.

"İnşaat Kanunu"nun yanı sıra, 137/ 2006 sayılı yeni "Kamu Alımları Kanunu" (<http://www.pppcentrum.cz/res/data/003/000498.pdf>) kamu ve özel sektör işbirliğini düzenleyen 139/2006 sayılı "İmtiyaz Kanunu" (<http://www.pppcentrum.cz/res/data/004/000533.pdf>) 14 Mart 2006 tarihinde Parlamentoda onaylanmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nde kamu alımlarıyla ilgili kurumlar; Bölgesel Kalkınma Bakanlığı (<http://www.mmr.cz/>) , Rekabeti Koruma Kurumu (<http://www.compet.cz/en/>) ve Anayasa Mahkemesi (<http://www.nsoud.cz/en/index.html>)'dir.

Çek Cumhuriyeti'nde yabancı yatırımcıya özel ayrı bir mevzuat bulunmamaktadır. Çek ve yabancı yatırımcılar her türlü destek ve teşvikten eşit koşullarda yararlanabilmektedir.

1.24. Türk Müteahhitlik Firmalarının Faaliyetleri

Türk müteahhitlik firmalarının Çek Cumhuriyeti'nde bugüne kadar önemli bir faaliyeti bulunmamaktadır. Sektörde faaliyet gösteren tek firma Aslanlı Grup'tur. Aslanlı Grup'un Çek Cumhuriyeti'nde konut geliştirme projelerinin (16 villalık bir proje) yanı sıra büyük boyutlu emlak yatırımları da bulunmaktadır.

1.25. Firma Sorunları

"Central and Eastern European Construction (CEEC) Research" tarafından 2009 yılı için yapılan araştırmaya göre; Çek Cumhuriyeti'nde müteahhitlik firmalarının büyümesinde en önemli engel, 2008 yılında "katı rekabet" olarak öne çıkarken, 2009 yılında krizin de etkisiyle "yetersiz talep" ilk sırayı almaktadır. İkinci önemli engel ise "finansman yetersizliği" olarak tespit edilmiştir. "Katı rekabet" 2009 yılında da iş büyümenin önündeki önemli bir engel olarak yine ortaya çıkmaktadır.

Bunların yanı sıra, Çek müteahhit firmalarının yarından fazlası yabancı işçi çalıştırmakla birlikte, "kalifiye işgücü yetersizliği" de engeller arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, süregelen reformlara rağmen "bürokrasi" de önemli bir engel olarak dikkat çekmektedir.

1.26. İşbirliği Olanakları

Çek müteahhitlik firmalarının yurtdışı faaliyetleri son derece sınırlıdır. 2008 yılında üstlenilen inşaat işinin sadece %2,4'ü yurtdışı faaliyetidir. Çek firmaları bugüne kadar yurtiçi talebin yeterliliğine de bağlı olarak, yurtdışı müteahhitlik projelerini üstlenmekten kaçınmışlardır. Ancak, global kriz diğer bir çok sektör gibi Çek müteahhitlik sektörünü de etkilemiş ve pazarda 2012 den önce ciddi bir iyileşme beklenmemektedir. Buna bağlı olarak, Çek firmalarının yurtdışı pazarlar için daha girişken olabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede, özellikle EBRD, Dünya Bankası projelerinde, ülkemiz firmalarının son derece aktif ve başarılı olduğu Rusya Federasyonu, Orta Asya Cumhuriyetleri'nde işbirliğine gidilebileceği düşünülmektedir.

Çek Cumhuriyeti'nde inşaat işi almanın en etkin yolu sahip olduğunu uzun dönemli iş ilişkileri ve kişisel bağlantılarınızdır (network). "CEEC Research" araştırmasına göre müteahhitler yeni bir iş almak için iş ilişkileri/kişisel bağlantılarını, imzaladıkları tercihli ortaklık anlaşmalarını kullanmakta ve/veya ihalelere katılmaktadır. Şüphesiz, doğrudan müşteriden gelen taleplerle de iş üstlenilebilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre; müteahhitlerin %85'i yeni bir iş üstlenmek için en çok kullanılan yöntem olarak sahip olunan iş ilişkileri/kişisel bağlantılarını ön plana çıkarırken, %73'ü tercihli ortaklık anlaşmaları, %69'u doğrudan müşteriden gelen talepleri, sadece %28'i ihaleleri vurgulamıştır. Diğer bir ifadeyle, Çek Cumhuriyeti'nde ihaleleri takip edip, teklif vererek inşaat işi üstlenme imkanı, alternatif yöntemlere göre çok daha zordur. Kaldı ki, gerek özel sektör gerek kamu ihalelerinin şeffaflığı hala sorgulanmakta ve karşılaşılan rüşvet talepleri hala dile getirilmektedir.

Bu itibarla, Çek müteahhitlik piyasasına girebilmek için bu ülkede faaliyet gösteren bir inşaat firmasını satın almanın ya da ortaklığa gitmenin en hızlı ve etkin yöntem olduğu düşünülmektedir.

Çek ekonomisinin en önemli motor güçlerinden biri olan Çek inşaat sektörünün 2008 yılı itibariyle 50.5 milyar ABD Doları hasılaya ulaştığını ve aynı yıl 13 milyar ABD Doları katma değer ürettiğini dikkate aldığımızda, pazara girmek için her türlü çabanın yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

- T.C.Başbakanlık Viyana Ticaret Müşavirliği
- Ekonomi Bakanlığı Dış Ticaret Bilgi Sistemi
- <http://www.ibp.gov.tr/pg/section-pg-ulke-ndx.cfm>
- <http://comtrade.un.org/pb/CountryPagesNew.aspx?y=2008>
- ITC – Trademap
- The Economist Intelligence Unit
- Trade Map